

Faculty of Management Science
Kamphaeng Phet Rajabhat University

ผลการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม “โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ ให้คนในชุมชนฐานรากคณะวิทยาการจัดการ”

โดย
คณะวิทยาการจัดการ

เสนอ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

โครงการบริการวิชาการ ประจำปีงบประมาณ 2567

ผลการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม
“โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้
ให้คนในชุมชนฐานรากคณะวิทยาการจัดการ”

โดย
คณะวิทยาการจัดการ

เสนอ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

โครงการบริการวิชาการ ประจำปีงบประมาณ 2567

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
ที่มาและความสำคัญของโครงการ	1
การประเมิน SROI (SOCIAL RETURN ON INVESTMENT: SROI)	2
กรอบแนวคิดการประเมิน SROI	4
แนวทางการประเมิน SROI	5
แนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง	6
ขั้นตอนการประเมิน SROI	8
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	11
แผนที่ผลลัพธ์ของโครงการ	13
ตัวชี้วัดและการปรับมูลค่าผลลัพธ์ของโครงการ	15
ผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI)	17
เอกสารอ้างอิง	19

ผลการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม “โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ ให้คนในชุมชนฐานรากคณะวิทยาการจัดการ”

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

จากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นด้วยพันธกิจสัมพันธ์ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561-ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยฯ ได้มอบหมายให้คณะวิทยาการจัดการจัดกิจกรรมบริการวิชาการในพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย คือ ตำบลโกสัมพีนคร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับรายได้ให้คนในชุมชนฐานราก ภายใต้การร่วมมือของเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชน และทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ปี 2565 พื้นที่เป้าหมายในการจัดทำโครงการฯ คือ บ้านคลองแดง หมู่ที่ 20 ตำบลโกสัมพีนคร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีวิถีชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ในแบบชุมชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ที่พร้อมจะถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน ให้ผู้ที่สนใจเข้าเยี่ยมชม ดังนั้น คณะวิทยาการจัดการจึงร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชนพัฒนาหมู่บ้านคลองแดงให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปีงบประมาณ 2566-2567 คณะวิทยาการจัดการได้ขยายพื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้คนในชุมชนฐานรากไปที่หมู่ 4 บ้านมะเดื่อชุมพร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงกับหมู่ที่ 20 บ้านคลองแดง และจากการประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชนบ้านมะเดื่อชุมพร หมู่ 4 พบว่า ประชาชนต้องการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว เนื่องจากบ้านมะเดื่อชุมพร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นหมู่บ้านที่มีระยะทางห่างจากตัวอำเภอมืองกำแพงเพชรประมาณ 32 กิโลเมตร มีประชากรประมาณ 481 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 1,110 คน เป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำปิงทอดยาวประมาณ 2 กิโลเมตร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิเช่น กราบขอพรหลวงปู่หาดอดีตเจ้าอาวาสวัดมะเดื่อชุมพร ชมตำรับยาโบราณบ้านโสมยาหมอจวน กราบขอพรพระพิฆเนศปางค์ที่งดงามที่สุด ณ บ้านสวนมาลีโกลด์ และตลาดทำนน้ำวัดมะเดื่อชุมพร ซึ่งเป็นศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ชุมชนของดีบ้านมะเดื่อชุมพร เป็นต้น รวมทั้งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกมากมาย

อาทิเช่น การล่องห่วงยางแม่น้ำปิง ระยะทางประมาณ 500 กิโลเมตร (จุดเริ่มต้น ณ ท่าน้ำโฮงยาหมอจวน จุดสิ้นสุด ณ หน้าวัดบ้านมะเดื่อชุมพร) การทำขนมไทยสูตรโบราณบ้านแม่เมตตา การทำไม้ตัดโดยปราชญ์ชุมชน กิจกรรมเก็บผักกลับบ้าน และการนวดผ่อนคลาย เป็นต้น

ปี 2567 คณะวิทยาการจัดการ ยังคงจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ในพื้นที่เป้าหมาย คือ บ้านมะเดื่อชุมพร หมู่ 4 โดยมุ่งเน้นพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อเนื่องมาจากปี 2566 โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ ดังนี้ (1) เพื่อยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนในชุมชนโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ และ (2) เพื่อส่งเสริม สนับสนุนครัวเรือนยากจนให้สามารถบริหารจัดการชีวิตตนเองได้อย่างเหมาะสม ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการจัดกิจกรรมโครงการฯ ดังนี้

1. กิจกรรมการประชุม เรื่อง “การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว” วันที่ 23 พฤศจิกายน 2566 ณ ศาลาอเนกประสงค์บ้านมะเดื่อชุมพร หมู่ที่ 4 ตำบลโกสัมพีนคร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างคณะวิทยาการจัดการ และผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคุ้ม ผู้นำชุมชน และประชาชนบ้านมะเดื่อชุมพร หมู่ที่ 4 ตำบลโกสัมพีนคร เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและการพัฒนาศักยภาพชุมชน และกำหนดประเด็นปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนบ้านมะเดื่อชุมพร ตำบลโกสัมพีนคร

2. กิจกรรมการฝึกอบรม เรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดทำน้ำวัดมะเดื่อชุมพร” วันที่ 18 – 19 ธันวาคม 2566 และวันที่ 21 – 22 ธันวาคม 2566 ณ หมู่ที่ 4 บ้านมะเดื่อชุมพร ตำบลโกสัมพีนคร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร

3. กิจกรรมการฝึกอบรม เรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดทำน้ำวัดมะเดื่อชุมพร” วันที่ 25 – 26 ธันวาคม 2566 และวันที่ 28 ธันวาคม 2566 ณ ตลาดทำน้ำวัดมะเดื่อชุมพร หมู่ที่ 4 ตำบลโกสัมพีนคร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร

4. “การจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว” วันที่ 28 - 29 เมษายน 2567 ณ ตลาดทำน้ำวัดมะเดื่อชุมพร หมู่ที่ 4 ตำบลโกสัมพีนคร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร

5. กิจกรรม “การจัดทำสื่อการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนผ่านระบบดิจิทัล” วันที่ 30 – 31 มีนาคม พ.ศ.2567 ณ บ้านมะเดื่อชุมพร หมู่ที่ 7 ตำบลโกสัมพีนคร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร

6. กิจกรรมฝึกอบรม เรื่อง “การตกแต่งสถานที่ด้วยผ้าและดอกไม้” วันที่ 29 – 30 พฤษภาคม 2567 ณ บ้านมะเดื่อชุมพร หมู่ที่ 4 ตำบลโกสัมพีนคร อำเภอกอสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร

7. กิจกรรมการฝึกอบรม เรื่อง “การสปาหน้าและการแต่งหน้า” วันที่ 21 – 23 มิถุนายน 2567 ณ ห้องประชุมชั้น 1 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การประเมิน SROI (Social Return On Investment: SROI)

การประเมิน SROI มีต้นกำเนิดจากแนวคิดในการวัดผลกระทบทางสังคมในแบบที่สามารถประเมินค่าได้ เช่นเดียวกับการวัดผลตอบแทนทางการเงิน โดยเริ่มต้นพัฒนามาจากองค์กรไม่แสวงหากำไรในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ที่ต้องการแสดงผลลัพธ์ทางสังคมให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งแนวคิดนี้ได้ขยายตัวไปสู่ภาคธุรกิจและองค์กรภาครัฐที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ SROI เป็นเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่พัฒนาขึ้นเพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการลงทุนในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยนำแนวคิดการคำนวณอัตราผลตอบแทนการลงทุนแบบดั้งเดิม (ROI) มาประยุกต์ใช้กับผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ SROI ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นผลตอบแทนทางการเงินเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่อาจไม่สามารถวัดได้ด้วยตัวเลขทางการเงินโดยตรง

การประเมิน SROI ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Involve Stakeholders) การทำความเข้าใจสิ่งที่เปลี่ยนแปลง (Understand What Changes) การให้คุณค่ากับสิ่งที่สำคัญ (Value the Things that Matter) การรวมเฉพาะสิ่งที่มีสาระสำคัญ (Only Include What is Material) การไม่อ้างสิทธิ์เกินจริง (Do Not Over-claim) การโปร่งใส (Be Transparent) และการตรวจสอบผลลัพธ์ (Verify the Result)

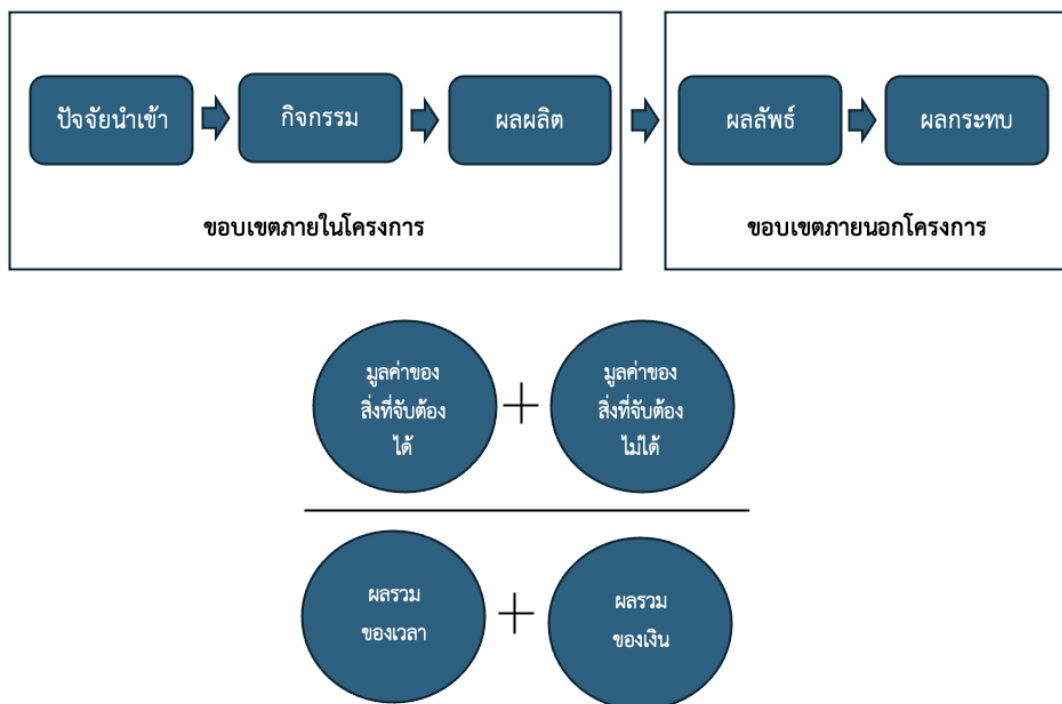
SROI มีประโยชน์สำคัญหลายประการ ประการแรกคือช่วยให้องค์กรสามารถสื่อสารคุณค่าของงานได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกับผู้ให้ทุน นักลงทุน และหน่วยงานราชการที่ต้องการเห็นผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ประการที่สองคือช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงานโดยการระบุจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา ประการที่สามคือสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ด้วยข้อมูลที่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ SROI ยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจากกระบวนการประเมินต้องการการมีส่วนร่วมจากกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่ได้รับผลกระทบ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความต้องการและผลกระทบที่แท้จริง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการประเมินผลกระทบของโครงการด้วยกรอบแนวคิดของ SROI จะถูกใช้ในการประเมินในโครงการที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกโครงการที่สามารถที่จะใช้กรอบแนวคิดการประเมินดังกล่าวได้ทุกกรณี โดยทั่วไปโครงการใดที่จะมีลักษณะที่เหมาะสมกับการประเมินด้วย SROI ส่วนใหญ่จะต้องมีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ (1) โครงการมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดผลเชิงสังคมอย่างชัดเจน เช่น ต้องการให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ผลที่ได้จะเป็นทุนทางสังคม หรือประโยชน์ที่สังคมโดยรวมได้รับ เป็นต้น (2) โครงการอาจไม่ได้มีเป้าหมายเชิงสังคม แต่มีผลกระทบทางสังคม เช่น การสร้างเขื่อนที่ต้องย้ายชุมชนท้องถิ่นออกไป ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นถิ่น อนึ่งนอกจากนี้โครงการที่จะนำมาถูกใช้ในการประเมินควรจะเป็นโครงการที่มุ่งหวัง

ให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติที่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลและชุมชนในลักษณะการเพิ่มสุขภาวะ (Wellbeing) ในการดำรงชีวิตทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดการประเมิน SROI (Social Return On Investment: SROI)

กรอบแนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) เป็นกรอบการทำงานที่ใช้ในการวัดและสื่อสารมูลค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการลงทุน โครงการภายในกรอบแนวคิด SROI มุ่งให้ความเข้าใจองค์รวมถึงผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ ในการประเมินผลกระทบจะใช้วิธีการสอบถามข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการโดยตรง และในกรณีที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่สามารถให้มูลค่าของผลกระทบได้โดยตรง การประเมินจะอาศัยตัวแทนทางการเงิน (Financial Proxy) จากแหล่งข้อมูลหรืองานวิจัยที่เชื่อถือได้เข้ามาช่วยในการประเมิน โดยมีกรอบแนวคิดในการประเมิน SROI ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการประเมิน SROI
ที่มา: (Social value Thailand, 2020)

แนวทางการประเมิน SROI (Social Return On Investment: SROI)

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน เพื่อให้ประเมินได้อย่างถูกวิธีและทำให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ มีดังนี้

1) ต้องคำนึงถึงและกำหนดขอบเขตและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Establish Scope and Identify Stakeholders) และดึงให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือ บุคคลหรือองค์กรที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและลบจากโครงการ และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้ดีที่สุด และสามารถช่วยแยกแยะระหว่างผลลัพธ์ที่สำคัญกับไม่สำคัญ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องค้นหาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ครอบคลุมและนำเข้ามาในการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางสังคมร่วมกัน

2) เข้าใจสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง ต้องเข้าใจว่าการประเมินผลลัพธ์และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเป็นการวัดสิ่งที่เปลี่ยนแปลงทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นไปไม่ได้เลยที่นักวิจัยจะเห็นการเปลี่ยนแปลงทุกอย่าง ดังนั้นสิ่งที่สำคัญคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพราะบุคคลเหล่านั้นคือผู้ที่สัมผัสกับความเปลี่ยนแปลง

3) ใช้ “ค่าตัวแทนทางการเงิน” ที่ค่าผลสำคัญ ค่าตัวแทนทางการเงิน (Financial Proxy) คือ ค่าประมาณเพื่อแทนมูลค่าทางการเงินของผลลัพธ์ทางสังคมในกรณีที่ไม่มีทราบค่าทางการเงินที่แน่นอน ซึ่งผลลัพธ์ทางสังคมหลายตัวแม้จะไม่ใช้ตัวเงินโดยตรงแต่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีราคาตลาดกรณีเหล่านี้สามารถนำค่าตัวแทนทางการเงินมาใช้ประเมินมูลค่าทางการเงินของผลลัพธ์ ควรต้องใช้ค่าตัวแทนทางการเงินที่มีความเกี่ยวข้องกันและต้องคำนึงถึงความแตกต่างกันในบริบททางสังคมของแต่ละพื้นที่ด้วย

4) รวมเฉพาะสิ่งที่เป็น “สาระสำคัญ” การประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุน ต้องคัดเฉพาะผลลัพธ์ทางสังคมที่สำคัญ เน้นไปยังประเด็นที่มีความสำคัญจริง ๆ โดยอาศัยการอ้างอิงพันธกิจขององค์กรหรือเป้าหมายที่องค์กรต้องการให้เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และการรับฟังความคิดเห็นถึงผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม โดยต้องเลือกผลลัพธ์ทางสังคมที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายขององค์กรมาประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุน ถึงแม้ผลลัพธ์ทางสังคมใดจะเป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับผลกระทบก็ตาม แต่หากไม่สอดคล้องกับเป้าหมายหรือพันธกิจขององค์กรก็ไม่ควรนำมาประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุน

5) หลีกเลี่ยงการกล่าวอ้างเกินจริง โดยต้องยอมรับว่าไม่ได้มีเพียงองค์กรที่กำลังประเมินเพียงแห่งเดียวที่สร้างผลลัพธ์ทางสังคมนั้น แต่หากยังมีหน่วยงานอื่นหรือปัจจัยอื่นทำให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว ดังนั้น การระบุหรือองค์กรอื่น (Attribution) ว่ามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหานั้น ๆ อย่างไร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การประเมินผลลัพธ์ทางสังคมมีความน่าเชื่อถือ

6) เน้นความโปร่งใสทุกขั้นตอน ผลลัพธ์ทางสังคมมักจะเป็นคุณค่าเชิงนามธรรมที่วัดยาก หลากหลายและผู้ประเมินแต่ละคนจะมีมุมมองที่แตกต่างกัน การประเมินทุกขั้นตอนอย่างโปร่งใสที่สุดเท่าที่จะทำได้จึงเป็นหลักการพื้นฐานที่จำเป็น เมื่อเสร็จสิ้นการประเมินแล้วควรสื่อสารผลการประเมินให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบและแสดงข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน

7) นำเสนอผลการประเมินให้เป็นที่รับทราบ เพื่อเป็นการตรวจสอบและรับรองผลการประเมินโดยหน่วยงานอื่น ๆ หรือองค์กรอิสระที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change)

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง คือ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวางแผนและประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการและขั้นตอนที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ โดยทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจะอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่ทำ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และผลกระทบที่ต้องการในระยะยาว รวมถึงปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการสร้างการเปลี่ยนแปลงนั้น ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงมีดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายสูงสุด (Impact) คือ ผลกระทบที่ต้องการเห็นในระยะยาวหรือเป้าหมายที่โครงการหรือกิจกรรมมุ่งหวังจะบรรลุ เป็นสิ่งที่สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและยั่งยืนให้กับสังคมหรือกลุ่มเป้าหมาย

2. ผลลัพธ์ระดับกลาง (Outcomes) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังจะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมในช่วงกลางของโครงการ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่การบรรลุผลกระทบสุดท้าย โดยทั่วไปมักเป็นผลลัพธ์เชิงพฤติกรรม ทักษะ หรือการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย

3. ผลผลิต (Outputs) คือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น การฝึกอบรมที่เกิดขึ้น จำนวนคนที่เข้าร่วม หรือการสร้างสื่อเผยแพร่ ผลผลิตนี้จะนำไปสู่ผลลัพธ์ระดับกลางต่อไป

4. กิจกรรม (Activities) เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่ดำเนินการภายใต้โครงการ เช่น การจัดอบรม การประชุม การสอนงาน หรือการสร้างสื่อสารสนเทศ โดยกิจกรรมเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างผลผลิตตามที่กำหนด

5. ทรัพยากร (Inputs) หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ หรือเวลา ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมและนำไปสู่ผลผลิตที่ต้องการ

6. สมมติฐาน (Assumptions) เป็นการตั้งสมมติฐานถึงเงื่อนไข ปัจจัย หรือข้อกำหนดที่จำเป็นในการบรรลุผลลัพธ์ เช่น ความเชื่อหรือการคาดการณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือเศรษฐกิจ การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และปัจจัยที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง

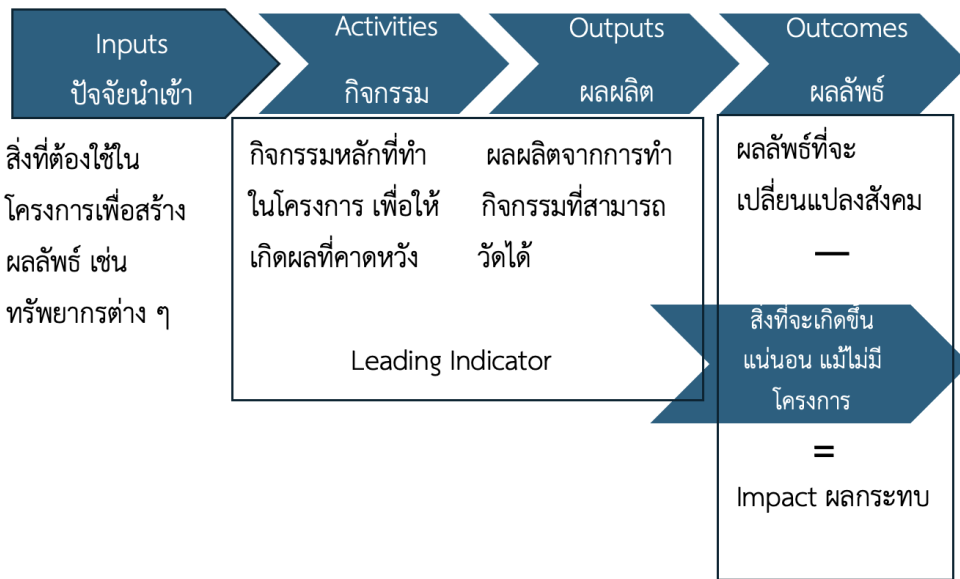
7. ตัวชี้วัดความสำเร็จ (Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินว่าผลลัพธ์ในแต่ละขั้นตอนได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วม การวัดความพึงพอใจ หรือระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงช่วยให้เห็นภาพรวมของเส้นทางการบรรลุเป้าหมาย ทำให้สามารถติดตามและปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนห่วงโซ่ผลลัพธ์ หรือ Impact Value Chain คือ กระบวนการที่แสดงลำดับของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม โดยแสดงถึงขั้นตอนที่เชื่อมโยงตั้งแต่การเริ่มต้นดำเนินงานไปจนถึงการบรรลุผลกระทบที่ต้องการ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เห็นถึงวิธีที่โครงการนำไปสู่การสร้างคุณค่าหรือผลกระทบในระยะยาว

ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain) เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการแสดงถึงเส้นทางการกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม โดยมีเป้าหมายคือแสดงลำดับของการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่จะนำไปสู่การบรรลุผลกระทบที่ต้องการ โดยเน้นการเชื่อมโยงแต่ละขั้นตอนตามลำดับขั้น ได้แก่ Inputs, Activities, Outputs, Outcomes และ Impact ซึ่งห่วงโซ่ผลลัพธ์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักดังนี้

1. ทรัพยากร (Inputs) หมายถึง ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น เงินทุน บุคลากร อุปกรณ์ เทคโนโลยี หรือเวลา เป็นการลงทุนตั้งต้นที่จำเป็นเพื่อทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ
2. กิจกรรม (Activities) หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่ดำเนินการภายใต้โครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผลลัพธ์ในระดับต่าง ๆ เช่น การจัดฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
3. ผลผลิต (Outputs) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ดำเนินการในโครงการ ผลผลิตเป็นสิ่งที่เห็นผลลัพธ์ได้ชัดเจนและวัดได้ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมฝึกอบรม คู่มือที่จัดทำขึ้น หรือข้อมูลที่เผยแพร่สู่สาธารณะ เป็นต้น
4. ผลลัพธ์ระยะกลาง (Outcomes) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผลจากผลผลิตของกิจกรรม โดยอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ความรู้ หรือทัศนคติ เช่น การที่กลุ่มเป้าหมายสามารถใช้ทักษะที่ได้เรียนรู้ในการประกอบอาชีพ
5. ผลกระทบสุดท้าย (Impact) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระยะยาวซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตของชุมชน การลดความยากจน หรือการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain) เป็นการแจกแจงกิจกรรมและผลผลิตที่ทำให้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้จริง โดยเขียนเป็นแผนภาพดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain)

ที่มา (ดัดแปลงจาก Clark, Rosenzweig, Long, & Olsen, 2003)

ขั้นตอนการประเมิน SROI

กระบวนการประเมิน SROI แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน

1. การระบุขอบเขตและการกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องชัดเจนว่าใครคือกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ บุคคล กลุ่มคน องค์กร หรือองค์กรตัวแทนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมต่อโครงการฯ เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฯ เนื่องจากการประเมินผลลัพธ์ทางสังคม คือ การวัดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดกับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรืองานด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่โครงการฯ เลือกที่จะแก้ปัญหา ดังนั้น ผู้ที่จะบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ดีที่สุดคือกลุ่มเป้าหมายทางสังคม ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์นั่นเอง การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะช่วยระบุทบทวนความเกี่ยวข้อง บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และช่วยตัดสินใจว่ากิจกรรมควรรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั้น ๆ เข้ามาในการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมหรือไม่

2. สร้างห่วงโซ่เชื่อมโยงผลลัพธ์

เป็นการทำให้ทราบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง และกิจกรรมใดที่ทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ขึ้น การดำเนินการในส่วนนี้จะช่วยให้ทราบถึงความเชื่อมโยงระหว่างเงินลงทุน ผลผลิตของโครงการ และผลลัพธ์ของโครงการที่ทำให้เกิดขึ้นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. กำหนดตัวชี้วัดและประเมินมูลค่าผลลัพธ์

เป็นการนำผลกระทบหรือผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นมาแปลงเป็นเชิงปริมาณ โดยการใช้อย่างชี้วัดทางสังคม (Social Indicators) โดยมีเครื่องมือที่นำมาช่วยในการระบุผลลัพธ์ที่เป็นตัวเลขได้แก่

3.1) ห่วงโซ่คุณค่า (Impact Value Chain) คือ การพิจารณาการดำเนินโครงการ ตั้งแต่การใช้ทรัพยากร งบประมาณ (Input) ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ (Activity) ได้ก่อให้เกิดผลผลิต (Output) อย่างไรบ้าง และผลผลิตที่เกิดขึ้นสร้างให้เกิดผลลัพธ์ทางสังคม (Outcome) อย่างไร

3.2) ตัวชี้วัด (Indicators) คือ การสร้างเกณฑ์ในการประเมินผลลัพธ์ทางสังคม เพื่อประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินโครงการ จะทำให้ทราบว่าการดำเนินโครงการได้เกิดผลลัพธ์ทางสังคมหรือไม่ และเกิดขึ้นเท่าไร ทั้งนี้ตัวชี้วัดที่ถูกกำหนดขึ้นมานั้น ต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสภาพทางสังคม รวมทั้งต้องนำกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาช่วยวิเคราะห์เพื่อกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมนั้น ๆ

4. ปรับมูลค่าผลลัพธ์ที่เหมาะสม

เนื่องจากการประเมินผลลัพธ์และผลตอบแทนทางสังคมไม่สามารถเป็นภาววิสัย (Objective) ได้อย่างสมบูรณ์แบบ เพราะว่าผลลัพธ์ทางสังคมหลายข้อเป็นนามธรรมสามารถทำได้ดีที่ที่สุดเพียงแต่หา “ตัวชี้วัด” และ “ค่าตัวแทนทางการเงิน” (ในกรณีที่จะคำนวณ SROI) ที่ใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะทำได้เท่านั้น ดังนั้นเมื่อ “วัด” กรอบคิดและเครื่องมือหลักในการประเมินผลลัพธ์ทางสังคม ผลลัพธ์ที่ได้ อาจจะไม่ใช่ของกิจการทั้งหมด แต่ต้องจัดสรรปันส่วนให้ “เครดิต” กับกิจการอื่น ๆ และปัจจัยต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ผลลัพธ์ที่ได้เป็นการกล่าวอ้างเกินจริง ด้วยเหตุนี้ การประเมินที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด จึงเป็นสิ่งสำคัญของการประเมินเพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงจากกิจการ โดยตั้งอยู่บนหลักการดังต่อไปนี้

4.1) คำนึงถึงความเป็นไปได้ที่ว่า อาจมีองค์กรอื่น ๆ สร้างผลลัพธ์เดียวกัน (Attribution) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยงานหรือโครงการอื่นที่ร่วมส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

4.2) คำนึงถึงความเป็นไปได้ที่ว่า ผลลัพธ์บางส่วนอาจเกิดขึ้นได้เองแม้ว่าจะไม่มีองค์กรใดทำงานด้านนี้ (Deadweight) กล่าวคือ “ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นอยู่ดีต่อให้ไม่มีองค์กรไหนทำงานเรื่องนี้” ผู้รับประโยชน์บางคนอาจพบวิธีบรรเทาปัญหาด้วยตัวเองหรือสภาพสังคม และเศรษฐกิจโดยรวมอาจดีขึ้นก็ได้ เช่น คนมีความสุขมากขึ้น เพราะอาชญากรรมลดลงส่งผลให้ความพึงพอใจในชีวิตเพิ่มขึ้นหรือภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองทำให้คนหางานทำง่ายขึ้น ส่งผลให้อัตราการว่างงานลดลง สัดส่วนผลลัพธ์ส่วนเกินที่คำนวณได้จะต้องนำมาหักออกจากตัวชี้วัดผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในการคำนวณผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight) เป็นการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มหรือการเปรียบเทียบกับตัวอย่างมาตรฐาน (Benchmark) การเปรียบเทียบที่ดีควรเปรียบเทียบประชากรกลุ่มเดียวกัน แต่เทียบความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ ผลการวัดผลลัพธ์ส่วนเกิน (Deadweight) จะเป็นเพียงค่าประมาณเท่านั้น แต่ก็จำเป็นที่จะหาข้อมูลที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายของแผนงานเท่าที่ทำได้ยิ่งมีความใกล้เคียงมากเท่าไร ค่าประมาณก็จะยิ่งมีความถูกต้องมากเท่านั้น

4.3) คำนึงถึงความเป็นไปได้ที่ว่า ผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งหมดบางส่วนเกิดจากการที่องค์กรนำมาเพิ่มเติมให้ (Displacement) หมายถึง กรณีที่ผลลัพธ์เชิงบวกสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มหนึ่งถูกชดเชยด้วยผลลัพธ์เชิงลบสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายอื่น เช่น การที่คนหนึ่งคนได้งานทำ อาจแปลว่าคนอื่นคนหนึ่งต้องตกงาน

4.4) ในกรณีที่ประมาณการผลลัพธ์ทางสังคมในอนาคตตลอดช่วงเวลามากกว่าหนึ่งปี โดยที่กิจการจะไม่มีการลงทุนเพิ่มเติมระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว ควรทำประมาณการอัตราการลดลง (Drop-off) ของผลลัพธ์ทางสังคมด้วย กล่าวคือ ในสภาพความเป็นจริงที่ว่าผลลัพธ์ทางสังคมใด ๆ ก็ตาม มักเกิดขึ้นในปีแรก ๆ ของการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการมากกว่าในปีท้าย ๆ การประมาณการผลลัพธ์ทางสังคมในอนาคตตลอดช่วงเวลามากกว่า 1 ปี โดยที่กิจการจะไม่มีการลงทุนเพิ่มเติมระหว่างช่วงเวลาดังกล่าวควรทำประมาณการระยะเวลาการเกิดประโยชน์และอัตราการลดลงของประโยชน์ (Benefit Period and Drop-off) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรช่วยกันพิจารณาว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะดำรงอยู่ได้นานเพียงใดหรือช่วงเวลาใด และการเกิดประโยชน์นั้นจะมีอัตราส่วนลดลงเป็นสัดส่วนเท่าไรต่อปี หรืออาจคาดคะเนจากงานวิจัย และเอกสารทางเศรษฐศาสตร์

5. คำนวณ SROI

ขั้นตอนนี้คือการรวมผลลัพธ์ทั้งที่เป็นด้านบวกและด้านลบ มาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับการลงทุน รวมทั้งวัดความอ่อนไหวของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น แล้วนำมาหามูลค่าของ SROI ดังนี้

$$SROI = \frac{\text{มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ทางสังคม} - \text{มูลค่าปัจจุบันของผลลัพธ์ทางสังคมที่โครงการไม่ได้ก่อ}}{\text{มูลค่าของปัจจัยนำเข้า}}$$

6. การสื่อสาร รายงานผลและการนำไปประยุกต์ใช้

เป็นขั้นตอนการนำผลการศึกษานำเสนอต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพิจารณาถึงการยอมรับผลการประเมินที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในกรณีที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่เห็นด้วย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

โครงการฯ ได้กำหนดขอบเขตการประเมิน และการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญและผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งหมดที่เกิดขึ้น จำนวน 5 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงบทบาทผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผลลัพธ์	รายละเอียด	แหล่งข้อมูล
วัดมะเดื่อชุมพร -พระอาจารย์เอก 0869885425	-ได้รับการสนับสนุนในการอนุรักษ์และบูรณะวัด	-มีเงินทุนและแรงงานจากชุมชนช่วยดูแลรักษาวัด	ศาลการณ์ สัมภาษณ์
ประชาชนหมู่ 4 (ที่เป็นพ่อค้า/แม่ค้า) - ป้าแป๊ะ ส ขายไก่ 0982913291 - พี่ ลอ ขายส้มตำ 0931753181	-มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว	-เปิดธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เช่น ไกด์ท้องถิ่น บริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น -สามารถขายสินค้า ให้บริการอาหาร และกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว	ศาลการณ์ สัมภาษณ์
สมาชิกกลุ่มสพาท่าน้ำวัดมะเดื่อชุมพร (ชมรมรักษามะเดื่อชุมพร) นางฉวีวรรณ เรืองงาม 0882861969	-มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว (นวดสปา การตกแต่งสถานที่ และการทำพวงรีด)	-ได้รับความรู้เกี่ยวกับตกแต่งสถานที่ด้วยผ้าและดอกไม้ การจัดทำพวงรีด การนวดสปาและการแต่งหน้าซึ่งสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการสร้าง	สัมภาษณ์

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผลลัพธ์	รายละเอียด	แหล่งข้อมูล
		งานและอาชีพให้กับตนเองและครอบครัว -ได้รับรายได้จากการให้บริการ นวด การตกแต่งสถานที่ และการ ทำพวงหรีด	
คณะกรรมการขับเคลื่อน ด้านการท่องเที่ยวชุมชน -นางสาววรรณิศา เขียว แดง 0844955495	-มีช่องทางการตลาดและ ประชาสัมพันธ์ การ ท่องเที่ยวที่ทันสมัย	-ป้ายบอกทางและป้ายข้อมูล ต่าง ๆ -การสร้างสื่อดิจิทัลและการ ประชาสัมพันธ์ผ่านเพจจังหวัด กำแพงเพชร ทำให้เข้าถึง นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น	สัมภาษณ์
อบต.โกสัมพินคร คุณจุม 0910320138	-มีค่าใช้จ่ายในการจัดการ ขยะเพิ่มขึ้น	-เพิ่มงบประมาณในการจัดการ ขยะ	คาดการณ์และ สัมภาษณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร - งบประมาณ	-ได้รับการยอมรับในฐานะ ผู้เชี่ยวชาญด้านการ ท่องเที่ยวชุมชน	-เพิ่มชื่อเสียงและโอกาสในการรับ งานหรือโครงการอื่นๆ	สัมภาษณ์

แผนที่ผลลัพธ์ของโครงการ

ปัจจัยนำเข้า	กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
1. งบประมาณ	การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	ได้ปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนบ้านมะเดื่อชุมพร ด้านการท่องเที่ยว		ด้านเศรษฐกิจ -ประชาชนมีรายได้มากขึ้น -มูลค่าการลงทุนใหม่ในพื้นที่ ด้านสังคม -ต้นทุนการจัดการความขัดแย้ง ด้านสิ่งแวดล้อม -ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม -มูลค่าการลงทุนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม
2. บุคลากรร่วมทำโครงการ เช่น อาจารย์ คณะกรรมการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวบ้านมะเดื่อชุมพร ประชาชนบ้านมะเดื่อชุมพร และเจ้าอาวาสวัดมะเดื่อชุมพร	การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดทำน้าวัดมะเดื่อชุมพร	เกิดแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ตลาดทำน้าวัดมะเดื่อชุมพรและ การท่องเที่ยวทางน้ำหน้าวัดมะเดื่อชุมพร	ประชาชนหมู่ 4 (ที่เป็นพ่อค้า/แม่ค้า) -มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว 1000 บาท (1000*20*7= 140000)	
3. เวลา เช่น เวลาการเข้าร่วมกิจกรรม	การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดทำน้าวัดมะเดื่อชุมพร	เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมลองเหยงายาง การนวดเพื่อสุขภาพ จุดถ่ายภาพ จุดเล่นน้ำ และสถานที่ซื้อสินค้า	สมาชิกกลุ่มสปาทาน้ำวัดมะเดื่อชุมพร (ชมรมรักษามะเดื่อชุมพร) -มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว 500 บาท (500*5*7= 17500)	
5. สถานที่ เช่น วัดมะเดื่อชุมพร, ศาลาอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน	การจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว	ป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายในจุดที่สำคัญ	คณะกรรมการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวชุมชน -มีช่องทางตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ทันสมัย (ปี 67-ปี 66 คือ 140000-70000 = 70,000)	
	การจัดทำสื่อการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนผ่านระบบดิจิทัล	มีช่องทางในการทำการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านเพจของจังหวัดกำแพงเพชร	วัดมะเดื่อชุมพร -ได้รับการสนับสนุนในการอนุรักษ์และบูรณะวัด	

ปัจจัยนำเข้า	กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
	การตกแต่งสถานที่ด้วยผ้าและดอกไม้ การสปาหน้าและการแต่งหน้า	ประชาชนที่เข้ารับการอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการ ตกแต่งสถานที่ด้วยผ้า ดอกไม้ การนวดสปา และ การแต่งหน้า	อบต.โกสุมพินคร -มีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะเพิ่มขึ้น	
			มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร -ได้รับการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการ ท่องเที่ยวชุมชน	

ตัวชี้วัดและการปรับมูลค่าผลลัพธ์ของโครงการ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก โดยคณะวิทยาการจัดการ (งบบุทธศาสตร์) ประเมินเฉพาะบ้านมะเดื่อชุมพร หมู่ที่ 4 ตำบลโกสัมพี อำเภอกอสมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้ตัวชี้วัดที่แตกต่างกันตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์และตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นของโครงการ

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด
มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว	มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว x จำนวนครั้งที่จัดต่อปี = 140,000 1. รายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่ม (20x1,000x7 =140,000)
มีช่องทางตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ทันสมัย	มูลค่าการเพิ่มขึ้นของยอดขายต่อช่องทางการตลาด ในการจัดต่อปี (140,000-70,000 =70,000) (วิธีการวัด: เปรียบเทียบยอดขายปี 66และหลังการใช้ช่องทางการตลาดใหม่ปี 67 แยกตามแต่ละช่องทาง สูตรคำนวณ: ยอดขายหลังมีช่องทางใหม่ (บาท) - ยอดขายก่อนหน้า (บาท) = มูลค่าการเพิ่มขึ้น (บาท))
ได้รับการสนับสนุนในการอนุรักษ์และบูรณะวัด	ต้นทุนการบูรณะและบำรุงรักษาที่ประหยัดได้ ต่อการจัดแต่ละครั้งต่อปี (ค่าปรับพื้นที่เดิม 300 บาท มีโครงการเพิ่มเป็น 500 บาท 5 คน ทำ 7 ครั้ง =17,500 บาท) (วิธีการวัด: คำนวณค่าใช้จ่ายที่ประหยัดได้จากการมีแรงงานอาสาและการสนับสนุนจากชุมชน สูตรคำนวณ: (ชั่วโมงแรงงานอาสา x อัตราค่าแรงตลาด) + มูลค่าวัสดุที่ได้รับบริจาค = ต้นทุนที่ประหยัดได้)
มีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะเพิ่มขึ้น	ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม x จำนวนครั้งที่จัด (คน 2 คน ๆ 350 บาท 7 ครั้ง = 4,200) (งบประมาณที่ต้องจ่ายเพิ่มขึ้นสำหรับการเก็บขนขยะ การจัดการน้ำเสีย วัดเป็นบาทต่อปี)

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด
ได้รับการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวชุมชน	มูลค่าการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการให้คำปรึกษาและบริการวิชาการ เปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินโครงการ (ก่อน ชมละ 600 x20 ชม/เดือน/ หลัง 1,000 x 20) (วิธีการวัด: เปรียบเทียบรายได้จากการให้บริการทางวิชาการ ก่อนและหลังได้รับการยอมรับ สูตรคำนวณ: รายได้จากบริการวิชาการหลังได้รับการยอมรับ (บาท/ปี) - รายได้ก่อนหน้า (บาท/ปี) = มูลค่าที่เพิ่มขึ้น)

การวัดมูลค่าของผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการได้กำหนดการปรับมูลค่าผลลัพธ์ต่าง ๆ ตลอดจนรายละเอียดการปรับมูลค่าไว้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัดส่วนอัตราคิดลดของโครงการ

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด	Deadweight	Displacement	Attribution	Drop-off
มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว	มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว x จำนวนครั้งที่จัด (20x500x5 =50,000)	0% ไม่มีหน่วยงานอื่นในการเข้ามาสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว	0% โครงการไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ	30% โครงการต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น	10% ถ้าหากมหาวิทยาลัยออกจากพื้นที่จะทำให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวยากขึ้น
มีช่องทางการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ทันสมัย	มูลค่าการเพิ่มขึ้นของยอดขายต่อช่องทาง การตลาด ในการจัดแต่ละครั้ง	0% ไม่มีหน่วยงานอื่นในการเข้ามาสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว	0% โครงการไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ	0% โครงการนี้ไม่พึ่งพาหน่วยงานอื่น	0% ถ้าหยุดโครงการนี้ไม่ก่อให้เกิดผลต่อการตลาด
ได้รับการสนับสนุนในการอนุรักษ์และบูรณะวัด	ต้นทุนการบูรณะและบำรุงรักษาที่ประหยัดได้ต่อการจัดแต่ละครั้ง	5% มีหน่วยงานอื่นในการเข้ามาสนับสนุน	0% โครงการไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ	50% โครงการนี้พึ่งพาหน่วยงานอื่น	0% ถ้าหยุดโครงการนี้ไม่ก่อให้เกิดผลต่อวัด

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด	Deadweight	Displacement	Attribution	Drop-off
มีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะเพิ่มขึ้น	ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม x จำนวนครั้งที่จัด	0% หากไม่มีโครงการนี้ ปริมาณขยะก็จะไม่เพิ่มขึ้น	10% โครงการนี้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ	0% โครงการนี้ไม่พึ่งพาหน่วยงานอื่น	0% ถ้าหยุดโครงการนี้ไม่ก่อให้เกิดผลต่อการจัดการขยะ
ได้รับการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวชุมชน	มูลค่าการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการให้คำปรึกษาและบริการวิชาการ เปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	50% ไม่มีโครงการนี้ มหาวิทยาลัยก็ยังคงได้รับการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญ	0% โครงการนี้ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ	30% มีโครงการอื่นหรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาสร้างผลประโยชน์ด้วย	10% ถ้าหยุดโครงการนี้อาจจะต้องเพิ่มงบประมาณในการสร้างการยอมรับ

ผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน(SROI)

การประเมินผลกระทบของโครงการจำเป็นต้องมีการระบุถึงมูลค่าของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในปีการเริ่มกิจกรรม ตลอดจนปรับลดมูลค่าผลลัพธ์ของโครงการตามสัดส่วนของ ผลกระทบส่วนเกิน (Deadweight) ผลลัพธ์ทดแทน (Displacement) ผลจากปัจจัยอื่น (Attribution) และอัตราการลดลงของประโยชน์ (Drop-off) ในปีนั้นๆ ซึ่งมูลค่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีดังนี้

1. รายได้เสริมจากการท่องเที่ยว x จำนวนครั้งที่จัด = 140,000 บาทต่อปี
1. รายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่ม (20x1000x7 =140,000)
2. มูลค่าการเพิ่มขึ้นของยอดขายต่อช่องทางการตลาด ในการจัดแต่ละครั้ง (140,000-70,000 =70,000 บาทต่อปี)
3. ต้นทุนการบูรณะและบำรุงรักษาที่ประหยัดได้ ต่อการจัดแต่ละครั้งต่อปี (ค่าปรับพื้นที่ 500 บาท 5 คน ทำ 7 ครั้ง) 17,500 บาทต่อปี
4. ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม x จำนวนครั้งที่จัด (คน 2 คน ๆ 300 บาท 7 ครั้ง) 4,200 บาทต่อปี
5. มูลค่าการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการให้คำปรึกษาและบริการวิชาการ เปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินโครงการ (ก่อน ชมละ 600 x20 ชม= 12000 /เดือน/ หลัง 1,200 x 20= 24000) 12,000 บาทต่อปี

ผลสรุปจากการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของโครงการ

ผลการประเมิน SROI “โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก โดยคณะวิทยาการจัดการ” มีมูลค่า 12.56 เท่า
อธิบายได้ว่า ทุกๆ การลงทุน 1 บาทจะได้ผลประโยชน์กลับมา 12.56 บาท ตัวเลขแสดงในตารางที่ 4

ผลสรุปจากการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของโครงการ																								
Stakeholders (ผู้มีส่วนได้เสีย)	Inputs (ปัจจัยนำเข้า)		Activity (กิจกรรม)	Output (ผลผลิต)	Outcome (ผลลัพธ์)			Indicator (ตัวชี้วัด)		Financial Proxy (ตัวแทนค่าทางการเงิน)		Adjustment (การปรับมูลค่า)				Impact before adjusting drop off (ผลกระทบก่อนการปรับ อัตราการลดลงของ ผลประโยชน์)	Present value of each year							
	คำอธิบาย	มูลค่า (บาท)			คำอธิบาย	ผลลัพธ์ เริ่มต้น เมื่อใด	ระยะ เวลา	คำอธิบาย	ปริมาณ	คำอธิบาย	มูลค่า (บาท)	Deadwight (ผลลัพธ์ ส่วนเกิน)	Displacement (ผลของการ แทนที่)	Attribution (ผลที่เกิด จากผู้อื่น)	Drop off (การลดลง ของ ผลประโยชน์)		Y0	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	sum	
ประชาชนหมู่ 4 (50*347)	เวลา	17,350.00	อบรม	ประชาชน ที่ชาย อินคำ 20 คน	มีรายได้ เสริม	period of activity	3	รายได้เพิ่มขึ้น	20.00	รายได้เพิ่มขึ้น ต่อปี (1000*20*7)	140,000.00	0%	0%	30%	10%	1,960,000.00	1,960,000.00	1,704,347.83	1,482,041.59	-	-	-	5,146,389.41	
คณะกรรมการ ขับเคลื่อนด้านการ ท่องเที่ยวชุมชน (347*10)	เวลา	3,470.00	อบรม	นิเทศ ด้านการ ท่องเที่ยว 5 คน	ช่องทาง การตลาด	period of activity	3	มูลค่าของ ยอดขายเพิ่ม	1.00	ยอดขายเพิ่ม ต่อปี	10,000.00	0%	0%	0%	0%	10,000.00	10,000.00	9,661.84	9,335.11	-	-	-	28,996.94	
สมาชิกกลุ่มสภา พาน้ำร้อนมะเดื่อชุมพร (10*347)	เวลา	1,735.00	อบรม	มีทักษะด้าน การวาด 5 คน	มีรายได้ เสริม	period of activity	3	รายได้เพิ่มขึ้น	5.00	รายได้เพิ่มขึ้น ต่อปี (500*5*7)	17,500.00	0%	0%	30%	10%	61,250.00	61,250.00	53,260.87	46,313.80	-	-	-	160,824.67	
วัดมะเดื่อชุมพร (คน ปรับพื้นที่ 5*300*7)	คน	10,500.00	ดำเนินการ	คนงานปรับ พื้นที่ 5 คน	ต้นทุนใน การบูรณะ	period of activity	3	ต้นทุน	5.00	ต้นทุนเพิ่มขึ้น (500*5*7)	17,500.00	5%	0%	50%	0%	41,562.50	41,562.50	40,157.00	38,799.04	-	-	-	120,518.54	
อบต.โกสัมพีนคร	คน	4,200.00	ดำเนินการ	คนเฝ้าขยะ 2 คน	ค่าใช้จ่าย ในการ จัดการ ขยะ	period of activity	3	ค่าใช้จ่าย	2.00	ค่าใช้จ่ายเพิ่ม (350*2*7)	4,900.00	0%	10%	0%	0%	8,820.00	8,820.00	8,521.74	8,233.56	-	-	-	25,575.30	
มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร	งบประมาณ	400,000.00	ดำเนินการ	อาจารย์ ผู้รับผิดชอบ โครงการ	รายได้ ค่าที่ ปรึกษา	period of activity	3	รายได้เพิ่มขึ้น	1.00	รายได้เพิ่ม (600*20ชม)	12,000.00	50%	0%	30%	10%	4,200.00	4,200.00	3,652.17	3,175.80	-	-	-	11,027.98	
Total input (รวมทั้งสิ้น)		437,255.00																						

Present value per year	2,085,832.50	1,819,601.45	1,587,898.90	-	-	-	5,493,332.85
Total present value (TPV)							5,493,332.85
Net present value (TPV-total input)							5,056,077.85
SROI Ratio							12.56

ข้อเสนอแนะต่อโครงการ “การพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก โดยคณะวิทยาการจัดการ” จากการประเมิน SROI

1. ข้อเสนอแนะด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุน

ปัญหาที่พบคือ การลงทุนของมหาวิทยาลัย (400,000 บาท) มีสัดส่วนสูงที่สุด แต่ให้ผลประโยชน์ต่ำที่สุด (11,028 บาท) ดังนั้น ควรนำงบประมาณที่ได้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้ชุมชน

2. ข้อเสนอแนะด้านการขยายผลกระทบต่อประชาชน

จุดแข็งที่พบ คือ ประชาชนหมู่ 4 ให้ผลประโยชน์สูงสุด (5,146,389 บาท) จากการลงทุนเพียง 17,350 บาท ดังนั้น ควรมีการขยายโครงการไปยังหมู่บ้านอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเพิ่มจำนวนผู้ได้รับประโยชน์และมีการจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

อ้างอิง

จารึก สิงห์ปรีชา, เทิดศักดิ์ ญาโน, ทศพร คิวประสพศักดิ์ และไชยวัฒน์ กลิ่นลำภู. (2565). โครงการประเมินความคุ้มค่าของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. รายงานฉบับสมบูรณ์ สถาบันวิจัยพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).

Clark, C., Rosenzweig, W., Long, D., & Olsen, S. (2003). **Double Bottom Line Project Report: Assessing Social Impact in Double Bottom Line Ventures.** New York: The Rockefeller Foundation.

Social value Thailand. (2020). **Introduction to Social Return on Investment.**

Retrieved 11 November 2024 from <https://online.fliphtml5.com/wuiji/eycx/#p=1>

